

<u>Malkā,</u>
<u>Jelgawā ūzīmots;</u>
par gabu . . . 2 rub. 20 sap.
par $\frac{1}{2}$ gabu . 1 " 20 "
par $\frac{1}{4}$ gabu . — " 60 "
Par adreses pārmaišu jamatā 10 sap.

Fatmeeeschu Amises.

Snahk dimreis nedelâ.

Redačija un ekspedīcija:
Jelgava, Kangihferu eelā № 14.

No 1. oktobra lihds gada beigām

„Latveesku Avīses“ makša: ar pēc�htīšanu pa pastu 90 lāp.,
Jelgavā ekspedīzijā waj iſdalamās meetās fanemot — 60 lāp. —
Aystellejumus laipni luhdsam iſdarit pēc laika.

Ekspedicija.

Nemeeru jantajums Widsemes mahzitaju sinode.

Pehdejo laiku behdigee notitumi, tas fewiſchki ſtipri aif-

Kahruschi ari mušķu bafnīgas un mahzitajus, protams, newareja ari palīkt nepahrrunati šķi gada mahzitaju sinodēs. Par ščim pahrrundām Widsemes mahzitaju sinodē parahdījuschees plāščakli sinojumi „Balši” un „Rīgas Awiše.” Tā ka šhee abi sinojumi fawā starpā wifōs galvenajōs punktōs pilnīgi fāskan un ari zitur lihds ščim nefahbas eerunas naw zeltas, tad veenemams, ka sinojumi notiļušķās pahrrunas poreisi atstāhsta. Šhee sinojumi pelna tamī sīnā jo plāšču ērwehribu, ka no teem resdsams, kā uš nemeeru kustību luhlojās Widsemes Latweeschu mahzitoji un — laikam nemaldfīmēs, ja fazīsim: ari leelādala no pahrejās Latweeschu inteligenzes.

Turēsimies pēc sānojuma „Rīgas Avīzē.” Tur lašam:

„Dreschdeenas sehdē, 24. aug., nolaišja sinodē wirmsmahžitaja E. Kaelbrandta wehstuli, kurač bij issaziti pahrmetumi nazionalizem (tautiskajeem) mahzitajeem, ka tee nepahrraujot faiči ar rewoluzijonaro nazionalismu. Prähwets R. Irbes lgs pahrmetumus pēc nahžigi atraidija. Tači paſčā deend pēhpušdeenas sehdē mahži Gross lgs nološja fawu referatu par sozialistu kustību un norādīja uz lihdselleem, kahdi buhtu pret to leetojami. Tillabi paſčā referatā, kā arī debates tika iſteiktas domas, ka toutiſķe zenteeni efot isaudsmajuschi scho kustību. Mahzitojs Wiligerodek lgs celiſtinaja jautajumu: woj sozialistu kustība wiſs efot noſo domas, jeb woj tur efot kas atrodomas, kas efot labs un iſlōpējams? Widsemē minni gan efot apgahnījuschi baņizas, bet Wahžijska paſahwot ori kriſtīgs sozialisms, ar mahzitajeem, kā Stöckeri un Naumani preekſčigala, un walſtsfæimā tur sehbot sozialisti, kā likumiga partijs. Schās domas tāhlač netika attihītītas. Wirmsmahžitajs Wittrocka lgs teizo, kā tāhds jautajums neefot pamīsam zilojams, jo tā mosināšhot leetas nopeetnību. No dašdu mahzitaju puſes tika issaziti pahrmetumi teem Latweeħchu laikraſtieem, kuri neefot fawu balsi pozehluſchi pret baňizas gahnitajeem, ſlepławdm un debsinatajeem. Starp ſchein iluſtajeem tika minets ſewiſčki „Baltijas Wehſtnefis.“

Sakārā ar nolasīto mahžitaja E. Kaehlbrandta vēstuli
ķurēt pats slimības deļķ nebūs eeraedes sinode. Wahzu tautības
mahžitāji luhdsā, lai Latvēziju un Igaunijā tautības mahžitājā
issalot fawas domas par tagadejo kustību un nazionalo stāhvoll
šķai kustībā. Uz to Raunas mahžitājs A. Zende lgs nehma
wahrdū un apm. pušķiundas garā runā attīstīja ūločības
domas:

Ja runojot par to, lo waretu ūchāi ūstibā darit presē, na kanzeles un traktatōs, tad efot jadara starpiba starp tāhdeem ūas sozialisti no pāhrleejibas un aktiwi tur peebalotees, un starp teem draudses lozelkeem, ūas efot tapuschi ūchaubigi ūawōs us ūstatōs. Kad domā par pirmējeem, tad us ūcho joutajumu, kā warot darit pret bāsnījas gahnitajeem un debsinatojeem, warot ūtikai atbildet ar pretjautajumu: Ko darisshot traiko nama direktores, ja tam paspruksjot bāshī eemihneek? Waj winsch pa apmeerina ūchanu teem doschot tāhdu Neebras broschuru, ieb warot ūtireschot teem tāhbu ūprediki? Tas gan laikam ūauksjot ūargus un ūijsjot tos weli atpakač ūawōs ūsīhwollōs. Brošuras un prese warot tilai tāhbūs, ūas valiūschi ūchaubigi, atturet nā tam, ūa ari tee neteefot eemilti ūchak ūstibā. Pret otreem wajabsigi ūargi. „Sargas“ ūault nelab mahzitajs nedrihktot tas neefot ūawenojams ar wina amatu. Tas efot ūitu ūeblikums.

Bet ari newajagot aismirst, ka fargi newarot slimneki dseedinat, bet warot weenigi to peespeest pee ahreja meera. Ta dehk wintsch, ta rumatajs turpinaja, turot nemeeru apspeeschjanu aeroitschu waru waj ar lihdsdalibу runata un drukata wahrdtilkai par eepreelkheju barbu, zaur lo weenigi warot nodibina ahrejo kahrtibu. Behz tam ihstam barbam, las nodibinatu pateefu, eelschego meeri, wehl jafahkotees. Schis barbs pastah wol eelsch tam, ta teekot nowehrsti kurneschanas un nemeeru dsizkase zehloni, kuri efot mellejami daschadōs weetejōs apstahllō un neweenada teesibu un peenahlumu isbalischjana starp schejenes daschadāni kahrtam un tautibām. Us schahdu eelschego meeri nodibinachanas barbu zaur pateefam reformam, las apmeerindibinatos prafibas, tadehk efot Keisara Majestates manifestis aiginajis tautas weetneekus. Tas efot tas ihstas un galwend sahles, las dseedinaschot. Tapehz efot janoschehlo, ta weeteje Wahzu laikraltsii puhkotees estahstii, ta reformas gan efot wajdfigas. Eelsch-Keerewijai, bet Baltijā wijs efot jau labi nokah

tots. Tas tiskai kawejot ihsto meera barbu. Gan esot tagadejee apstahlli nefalihdsinami labaki, nelā peem. preelsch 50 gadeem, bet zaur pawairotu ifsglihtibu, zaur ussstateem, tas nahkschi no ahrsemēm un ziteem apstahlleem laudis to tagad zitabi fajuh-tot. Agitatori to isleetojot un ustrauzot lauschi prohtus. Tā peemehram senak neweens neefot pehz tam prasijis, lursch eezel mahzitoju, bet tagad braudses prafot leelaku dalibū basnizas pahrwaldibā un furnet lurnot pret mahzitaja eezelschanu no patrona. Mahzitaju eezelschanai zaur konsistoriju neesot bijuschi labaki panahkumi. Zau preelsch dascheem gadeem, tad wehl nebiku se nekahda sozialistu lustiba, weenigi schas fahrtibas dehk bijuschi mahzitaji jaewed ar poliziju, las faruhgtis laudis un aifwoeschinajis tos no basnizas. Basnizai esot wajadsejis ar sawu eekhligu spehku pabalstii waldbiu, bet patro-nata dehk jau toreijs pate basniza bijuse jopabalstot ar waldbibas waru. Zau Luters sawā laikā esot bijis pret patronatu un ewang. braudses galwenais apleežibas ralts „Augustana“ nosa-kot, ka braudsei jaeezel mahzitajs, tadehk esot taikni ewang. mahzitaju peenahkumis, eestahtees preelsch braudses wehleschanas prinzipa, un ja Baltijas muischneeziba un konsistorija to luhgtu, tad newarot schaubitees, ka waldbiu to eewehtrotu.

Kad muischneeziba tagad apspreeshot tautskolu projektu, tā runatajs tahlat pastaidroja, tad newajagot aismirsti ari va-
gastskolu usturetajus, t. i. pagastus. Winsch luhdsot, lai muisch-
neeziba neaismirstot fēwischki paščus skolotajus, ščo wišai ſwa-
rigo lohrtu. Wiſas weetejās skolu waldēs muischneezibai wa-
jagot uſnemt kā lozellsu ari skolotajus ar balssteeſibū. Skolo-
tajs, kā leetpratejs un skolu vajadſibū labakais, paſinejs, ware-
ſhot tur skolas leetu labali weizinat. Ja waldiba wehl atweh-
leſhot mahžit weetejā walobā, ar walſis walobu kā mahžibas
preleſchmei, tad tautſkolas attihſtiba un tilumiskla audsingſchanan
noriteſhot normalā gaitā, kas bes ſchaubām daudz valihdjeſchho-
pee palecelama meera nobibinaſchanas. Tapat daudz valihdjeſchho-
uſtrauktu prahtu opmeerinaſchanai, ja zelu klauschi un zitas na-
ſias, kas gul uſ ſemi, weenlihdsigi tiltu iſbalitas uſ muischu un
pagasta ſemi, un ja buhtu atwehleta Latweeſcheem un Igaunee-
veenahžiga lihdsbaliba weetejās paſchwaldibas eestahdēs. Eſo
ari jawehlās, kā weetejā muischneeziba nomas buhſchanu, kas do-
doti baſchu eemeslu kurneſchanai, pahrwehrsii grunteeziſā. Ali
mahžitaju muischu rentes mahžām tas eſot bes kawefchandas da-
rams, jo tas trauzejot mahžitoja omata darbu, tadehk kā winsch
tagad eſot ari rentes lungu u. t. pr.

Uj jautajumu: kahds fakars efot tautisseem zenteeneem ar tagadejo sozialistu kustibu, runatojs atbildeja, ka tautissos zenteenus ar rewoluzinaro kustibu sajauzot, tikai kawejot nemeeru apkarošanu. Sozialistu kustiba efot internazionala, kā to parreisit efot konstatejis ari ofizialais finojums is polīzijas departamenta. Tagad tur strahdojot lihds elementi no dašchadām tauhibām: Schihbi, Poli, Angli, Franzuschi, Wahzeeschi, Kreemi un Latweeschi. Gan neefot leebksam, ka agitatori ūsweem noluhskeem isleetojot ari nazionalo momentu, bet tee Latweeschi, kas tautissi ūsuhtot un ūsu tautu mihlejot, newarot rewoluzionaro kustibā ūtu eeraubis, kā ūwas tautas postu un warbuht winas politisko teesibu ļāpu, jo masas tautinas, kā Latweeschi un Igauniai warot zaur rewoluziju ūwas politiskas teesibas drīhsat pamastinat, nēlā pawairot; tās warot jaunas politiskas teesibas dabutikai ūsumigā zēlā no waldibas. Tadehk ari "Rigas Avise" kas tagad efot no Latweeschi laikraksteem wistautissalā, wisstingrāki ūstahjotees pret rewoluzionaro kustibu, bet ari efot pastahwigā ūra ar Wahzu laikraksteem, dehk ūcheenes nowežoju ūchām privilegijām. Tā ūjis awises wabitajs Fr. Weinbergs tagad efot vee Wahzeescheem weenā reisē labs un ūlits zilwels: labs, tadehk ka apkarojot rewoluzionaro kustibu, bet ūlits ūtāpehž ka tas prahot ari preelsh Latweescheem peenahžigas teesibas ūteejās pašchwaldibas eestahdēs un rāfhot pret dašchām nowežoju ūchām Wahzeeschi preelshrožibām, kā patronātu u. t. — Kahdā ūlā nowehršchami ruhgħšanas zehloni, ta neefot mahzitaju darisħħana; bet mahzitajam gan efot jaleel katra mepfirdi: „Tab nu wiſu, ko juhs, Wahzeeschi gribat, lai Latweeschi un Igauniai jums dara, tapat darat juhs wineem,” un o rodi. Tab nodibina ūchjotees Baltijā starp dašchadām lahtātā.

un tautībām pateesa uzticība un pastāhwigs meers.
Uz šo mahzitaja Jendes lga runu Wahzu mahzitajai issa
zījuschi pateizību par šo atlakto wahrdu, kas efot dašču leet
wineem rāhdījis zīta gaismu un tā nošķaidrojis.

Bez tam prahwētis R. Irbes lgs referejis par fawem pe-
dsīhmojuumeem. Viens efot brihdinajis leviščki jaunakos mal-
zītajus, ar nohodīšanu no lanzeles zeret šo kustību aplaro-
tā warot leetai waival kaitet nekā labu darit. Derigālā weet
us to efot amata istaba. Tur warot labaki peemehrotees ap-
stāhleem un atrast wajadīgo wahrdu. Veidsot winam wehl jo
peeminot tagadejā draudses organizācija. Kad konfistorija nūd

wusi aprūnatees, woj draudse vate negribot organizet bāsnizas apsārbsību, tad ehot zehlees jautajums: lā issinat draudses gribu? Vispirms visch ehot domājis uš bāsnizas preelschneelu, lā līsumigo draudses reprezentantu, bet bāsnizas preelschneels un draudse pa laikam ehot gluschi vretejās domās. Tad visch domājis patronam isprāsīt draudses gribu, bet patrons un draudse, lā visceem ehot finams, gandrīhs ehot uš kara labjām. Visch domājis greestees pee konwenta delegateem, bet tee ehot fawa pagasta politisks teesības aissītāhwī, kas daškreis pat neefot bāsnizas zeenitāji un tadehk newarot isteikt bāsnizas draudses gribu. Visch heidsot nohzis pee ta gala spreduma, ka wina Dschrēnes-Drustu draudsei tagad nemas neefot mutes, ar ko fawu gribu isteikt. Dašchi mahzitāji ūche ehot runaujschi draudses wahrdā; wi. ūch nesinot, lā tee ehot babuļujschi no fawas draudses uš to pilnwaru? Wina draudsei neefot mutes, isteikt fawu gribu un tadehk ta ari nemas newarot neweenu pilnwarot, runat draudses wahrdā. Te ehot jagahdajot par labaku draudses organizāciju.
— Ar to sinodē ūchis jautajums nobeidsees.

No ahrsemēn.

Armenia waijashana Turzijā.

Awisei „Frankf. Ztg“ raksta no Konstantinopoles: Jaatze-
rās briesmu pilnās deenas augusta mehnesi 1896. gadā, lai
daudzīgais saprātu tagad no Turku valdības īriekškoto Armenu
waijschānu. Tomeit rāhds, Turku polīzija schojā laikā wehl
wairak eewin grinojušees, jo Armenu waijschāna un apzeetina-
schāna tagad noteik daudz leelakā mehrā un turkslaht wiſi gab-
jumi plāsfakām aprindām wehl nebuht nenaħķ finami. Nebuht
naw pahrsplielets, kad teikšu: neweens Armeenietis newar par
sewi neweenu azumirlli galwot. Rātru azumirlli winu war
apzeetinat, un tur neweena waheda newar eebilst; nekahds pro-
tests, nekahda apgalwoſchāna, nekahdi peerahdījumi, ka naw
wainigs — nepalihds nela. Kur tahbas buhschānas galā war
nowest, neweens newar fāzit. Tīkai tas ūlādri redžams, ka
ſchi tāhda nesaprahtīga waijschānas un apzeetinaschānas sistema,
kas Turcijas fainnezzistai un sozialai dīshwei kotti kaitē, war
weegli nowest pee katastrofas, ar turu falihdīmot, 1896. g. augusta
mehnescha notikumi pamīsam nobahlēs. Pat zitabi allaſch ar
gaisku isredzi apbalwotee Ieelwalīstju prekļščiātāhvji Kon-
stantinopolē, kuri tīkai tad par ūaunu domā, kad tas jau ne-
nowehrschāmi kālaht, pat tee nenoleeds tagadejo ahrkahr-
teji nopeetno ūahwolli. Ja zaur kāhdām, vēž ūlepenpo-
līzījas domām wehl pasleptām bumbām tīktu nodarita kāba
nelaime waj kāhds slimigi fāzildīts Armeenietis paſrahdatu
kābdu ahrprahtīgu darbu, tad fagaibama wiſpahreja Turku (mu-
ſulmanu) sadumpoſchānas un galiga Armenu apkaufchāna.

Armenu patriarchs wehl preelsch dascham deenam pafneedsa sultanam padewibas adresi, kura Abdul Hamidam issazija wina Armenu pawalsineelu nelokamu ustizibu un flarbos wahrdos nosobija no ahrsemem eenesto luhdishchanu us waras barbeem. Sultans wisschehligi peenahma adresi un apsolija Armeniem sawu Leisaristku apsardisbu. Bet lab pehz nobeigtas audienzes patriarchs fatilas ar eelschleetu un kaea minstreem, patriarcham atschahti issaidroja, ka, ja Armeni turpinashot sawu nemeeru kustibu un farihloschot bumbu atentatus, lab Konstantinopole Armeni bes schehlastibas tirkhot opkauti. 1896. g. augusta wiswairak zeeta nabagalee Armeni, faianeshi, turpretim tagab wifas sihmes rahda, ka noteekot katastrofai, wiswairak zeetis pahrtikusqakas Armenu eedsihwotaju schiros Konstantino pole. Nenoleedsmais faktis, ka ne tikai Konstantinopole, bet ari wairak weetaks us semem Armenu mahjas atrastas bumbas un dinamits, loti smagi laitejis Armeniem un norahba us eepreelsch sagatawotu waras darbu kustibu. Turku polijitatis bij karsti kahrois eemesis, lai Armeniaus wehl breefmigatt waijatu. Bet ruhtums rada ruhtumu un fatrazina tikai mehrenako Jobi domajofcho eedsihwotaju daku.

Gewehrojama parahdiba ari ta — la leelwalstju wehst neeku simpatijas preelsch Armeneem pehdejā laikā eewehrojamī masinafuschs. Tur ir daschadi eemesli, bet pateesibā tā ir un paleek. Warbuht leelwalstis, kas agrat gribēja kahdu mahēdu Armeneem par labu runat, redz, ka šci politika paņīsam bēselmēm. Warbuht leelwalstju mehsums isskaidrojās ari ar to, ka Armeen nemieru kustības komiteja isskaidrojuši, wina gribot fawus noluhtus panahkt ar pulweri un dinamitu. Šci nofiks

nas maina Armenieem katra sind jaeeweheho.
Ari faimneeziskeem apsiahlkleem pee nefatizibas starp Armenieem
un Turkeem pehdejōs peegpadsmiit gadōs peeder eewehrojama
loma. Kurdistanas salnaju weetās Kurdi tilbauds wairoju
schees, ta naw wairis wiseem maises lo ehst. Kurdi nu nah
eelejās un aisdsen tschaklos Armeni semlopjus no winu eekop
teem tihruimeem. Kamehr Konstantinopolē pehdejōs diwi gabu

